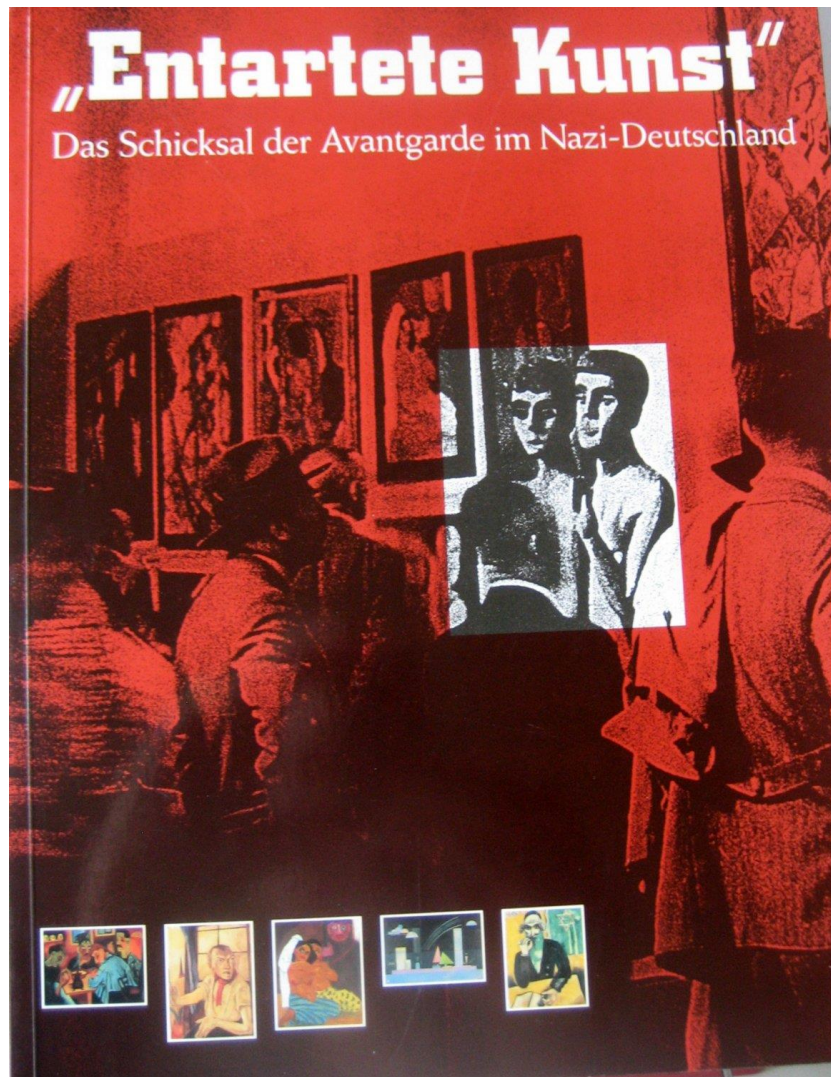
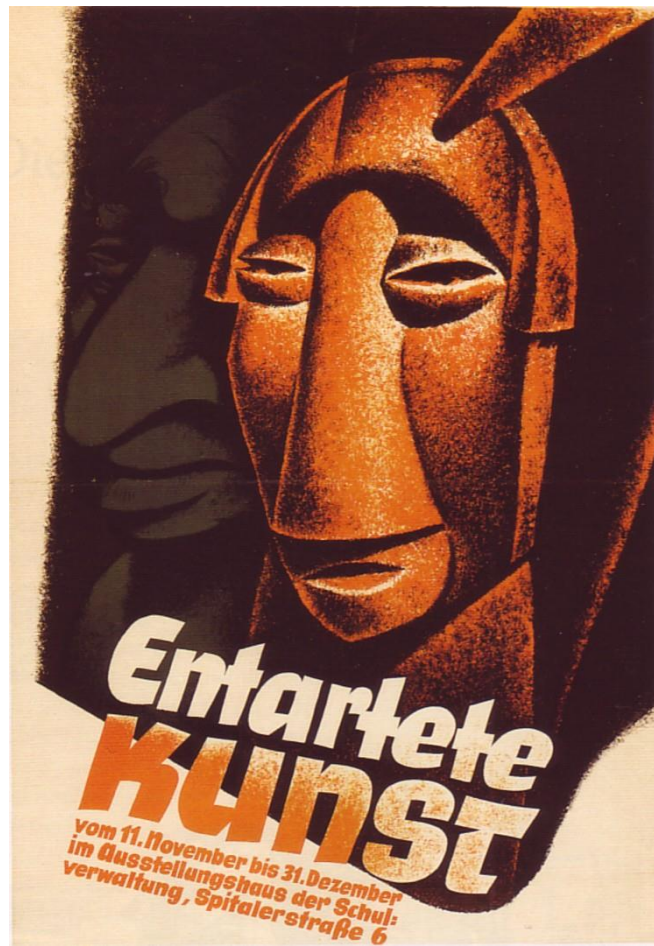
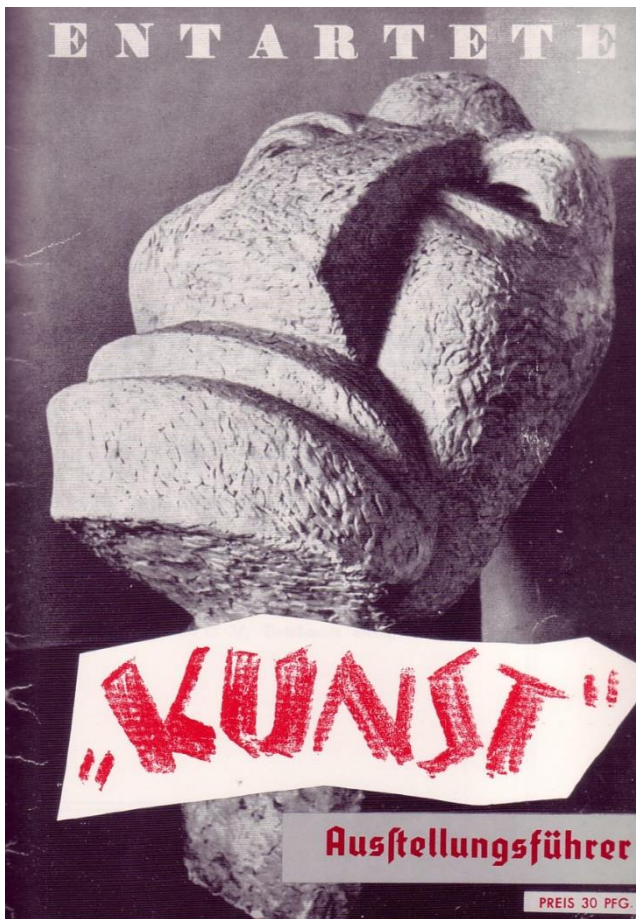

Umění a politika – tvorba v
totalitních režimech
(Německo, Sovětský svaz)

Literatura: Stephanie Barron, „Entartete Kunst“, 1994
Boris Groys, Gesamtkunstwerk Stalin, 1988, česky 2011

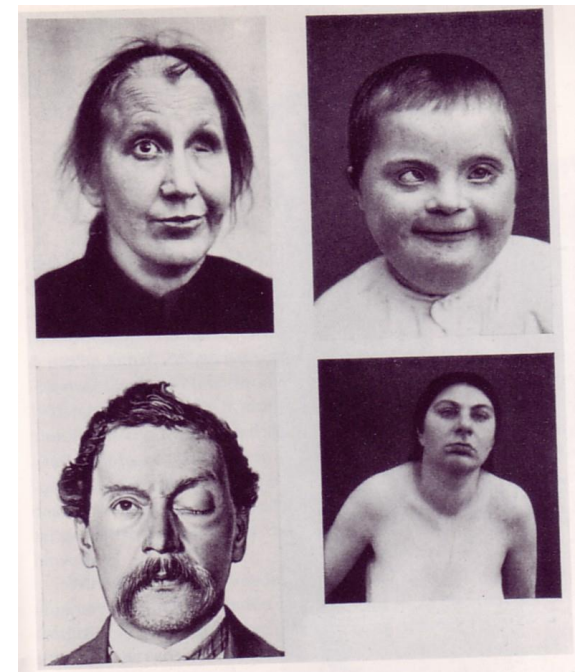
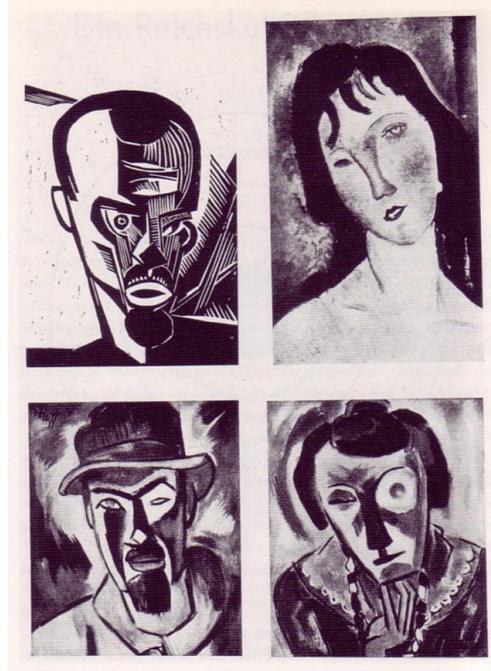
Německo: Titulní list průvodce výstavou zvrhlého umění, 1937, Mnichov
Plakát na výstavu Zvrhlého umění, 1938 Hamburk
Výstava Zvrhlého umění, 1938 Berlín

Německo – stručný přehled událostí:

- 1918 Výmarská republika, od 1925 prezident Hindenburg; ekon. Krizev a nezaměstnanost – cesta k extremismu
- 1919 založena Národně socialistická strana, 1920 název NSDAP, 1921 do čela AH: nacionalismus, idea Velkého Německa, rasové pojetí národa
- 1923 pokus o státní převrat, AH na 5 let do vězení, píše Mein Kampf
- Po propuštění: vnímán jako hráz proti levici, vystihl potřebu autority
- Začátek 30. let stoupají preference NSDAP. 1933 AH říšským kancléřem
- Únor 1933 požár Říšského sněmu, omezení demokratických svobod, nacisté ovládli exekutivu, výkonnou i správní moc
- Červenec 1933 NSDAP jako jediná strana, vše pod kontrolou; 1934 Noc dlouhých nožů- potlačení SA oddílů
- Srpen 1934 umírá Hindenburg, AH prezident i říšský kancléř, kumulace moci

Kulturní politika od konce 20. let

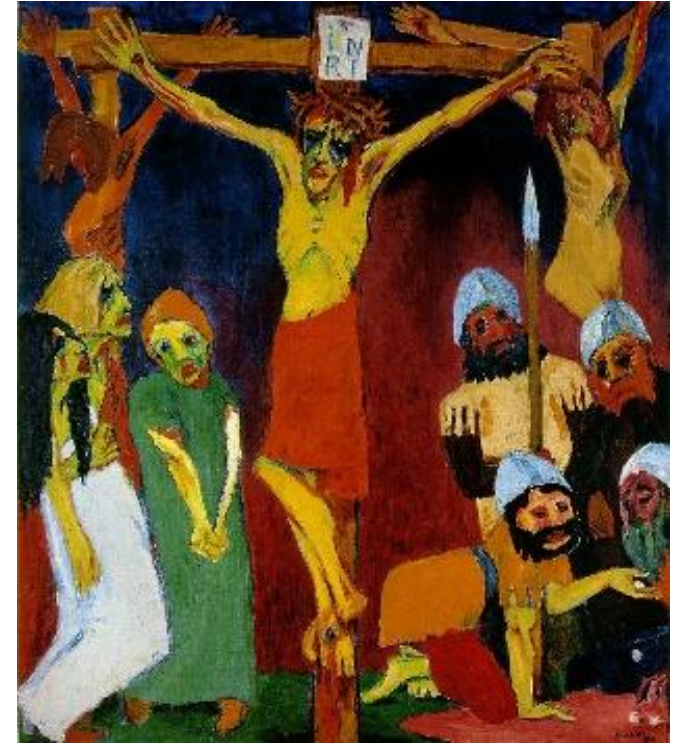
- Propaganda: fanatismus víry, masovost, emoce, nivelizace; proti individualismu v umění
- Konec 20. let: Alfred Rosenberg, pojem degenerace umění (kulturní bolševismus, kosmopolitismus)
- 1928 Paul Schulze Naumburg: vydává knihu Kunst und Rasse, ilustrace jako důkaz degenerace moderního umění (Karl Schmidt Rottluff, A. Modigliani)

- 1929 Schulze Naumburg do čela Sjednoceného úřadu umělecké výchovy, začátek likvidace moderního umění (Bauhaus)
- 1933 říšský ministr vnitra Wilhelm Frick prosazuje národní, lidové prvky německého umění, ostatní má být zlikvidováno, řada umělců odvolána z pedagogických míst (Beckmann, Dix, Klee...)
- Síně „hrůzy“ umění, ostudné výstavy - předchůdce výstavy Zvrhlého umění, od 1933

Hledání „německosti“ umění:

Albrecht Dürer , Rytíř, smrt a ďábel

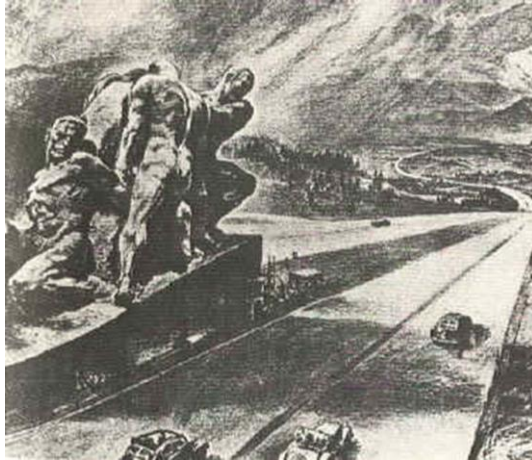
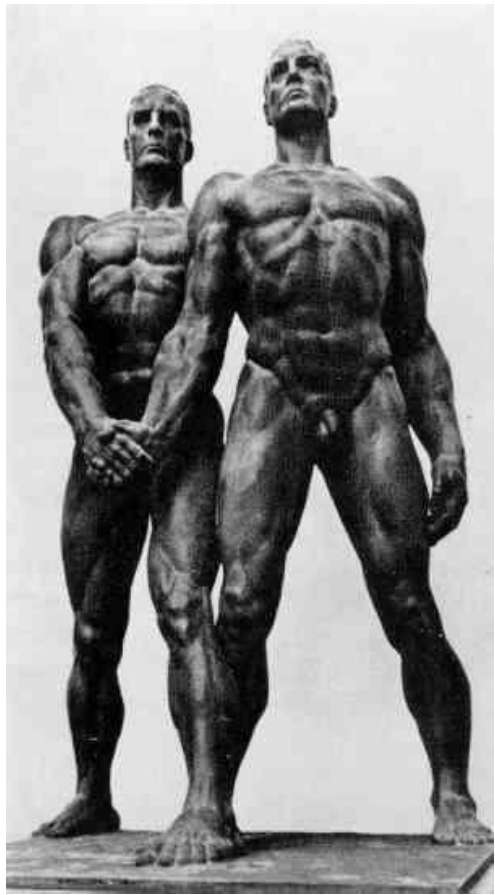
Edvard Munch (od „Rembrandta velkého Severu“, 1932 k persona non grata na konci 30.let)

Emil Nolde sympatizoval s režimem, ale 1937 na výstavě Zvrhlého umění, jeho obrazy označeny jako cizí německému cítění, dostal zákaz malování tzv.“Malverbot“

- Ze začátku ještě tolerance k expresionismu (Goebbels, ale záhy obrátí)
- 1933 ještě se koná protestní výstava 30 německých moderních umělců Berlíně (Barlach, Beckman, Nolde...), ale uzavřena
- Goebbels jako propagátor „správného“ umění: manifest Deutscher Kunstbericht:

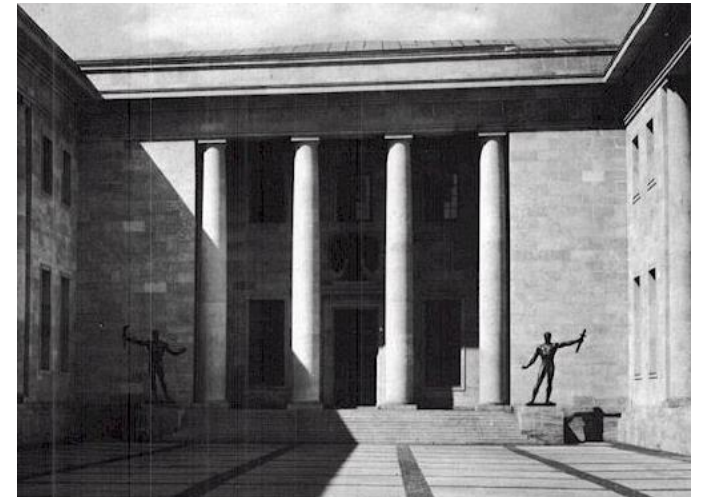
Odstranit z muzeí díla kosmopolitní, „židobolševická“
pryč s umělci spojenými s marxismem a bolševismem
Zákaz nakupovat do muzeí neněmecké umění
Zákaz krabicových staveb
Odstranění soch cizích německému lidu

1933 vznik Říšské kulturní komory – konec individualismu, volnosti, vše pod kontrolou

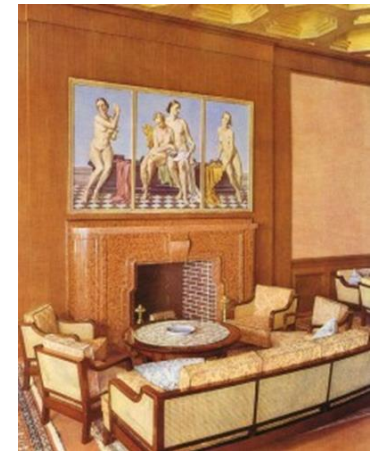
Ideály německého umění: Josef Thorak, Přátelství, 1937
vytváření Pomníku práce pro dálnici
ateliér Josefa Thoraka, 1938

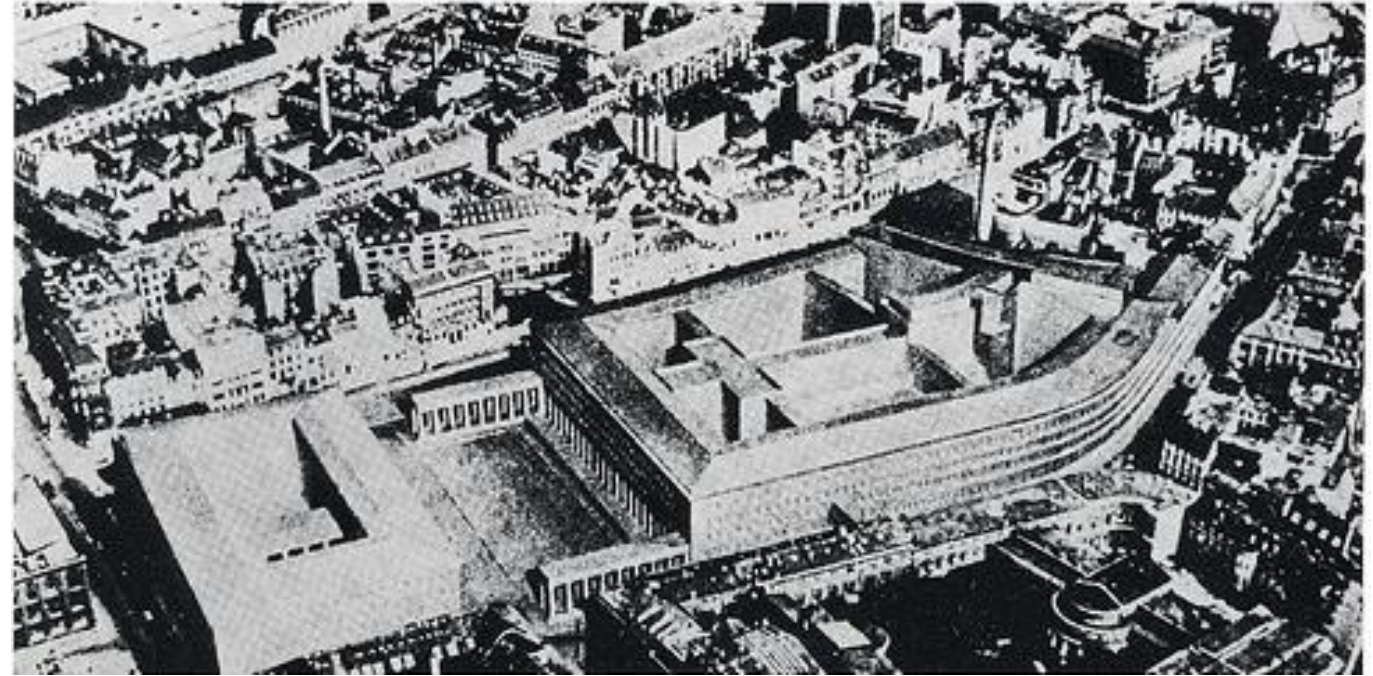
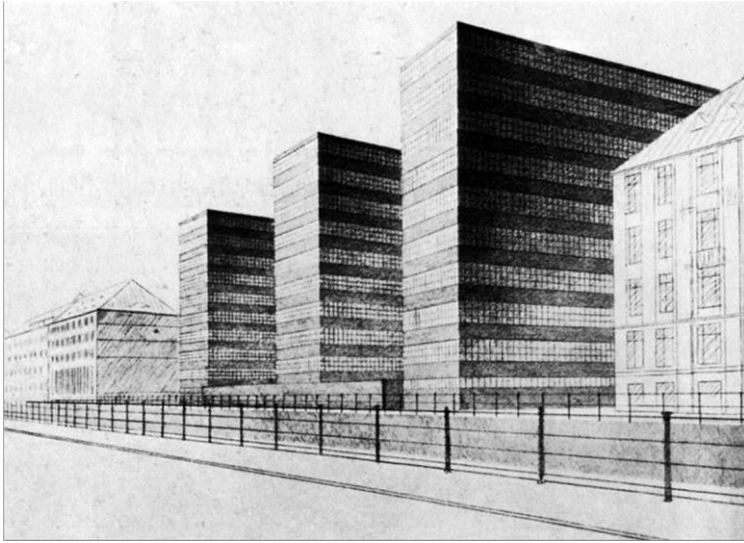
Arno Breker, plastiky Strana a Wehrmacht u vstupu do
Nového říšského kancléřství v Berlíně, 1939

Adolf Wissel, Rolnická rodina, 1939
Paul Mathias Padua, Poslech führera, 1939
Adolf Ziegler, Čtyři živly, 1937

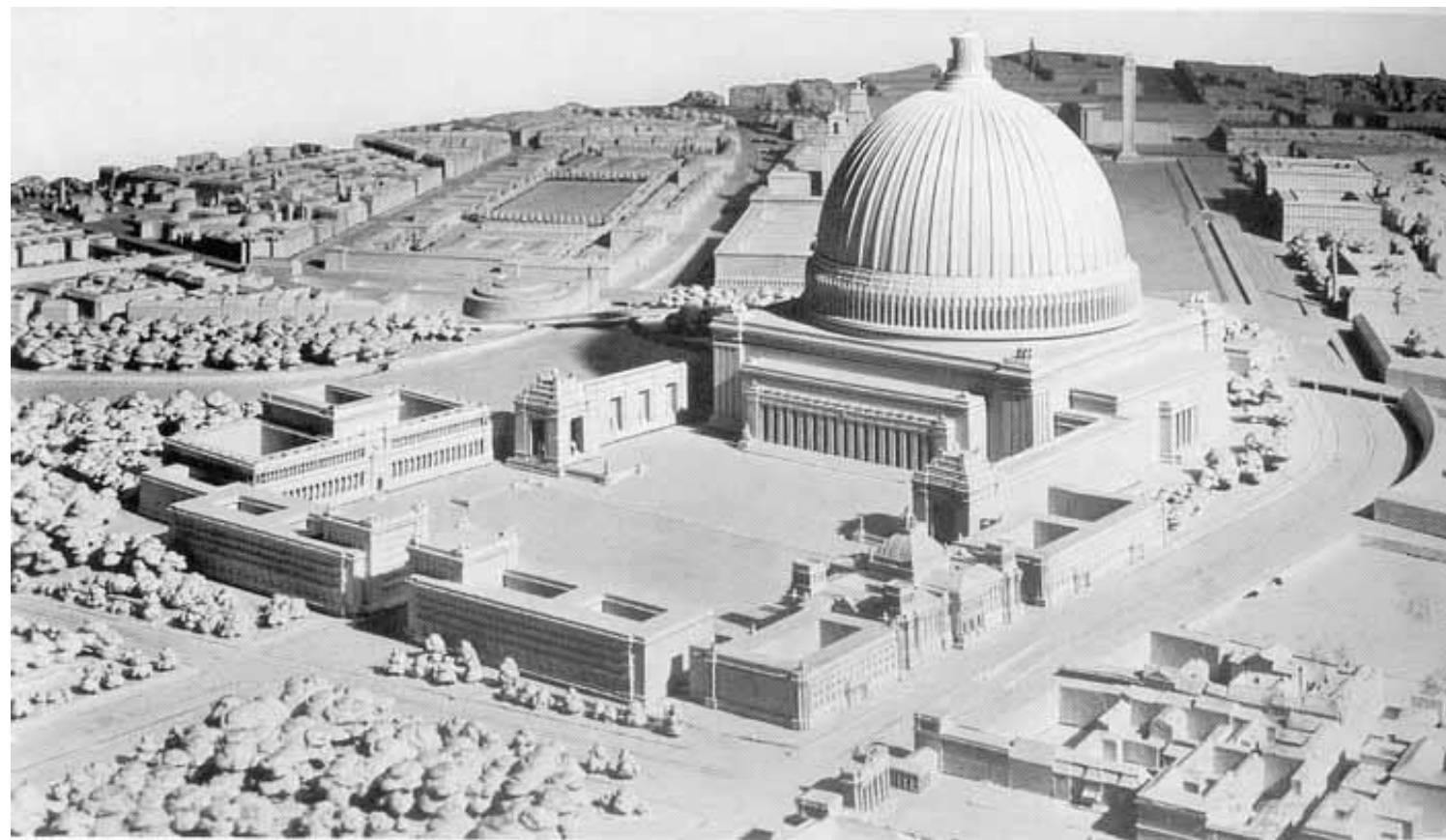

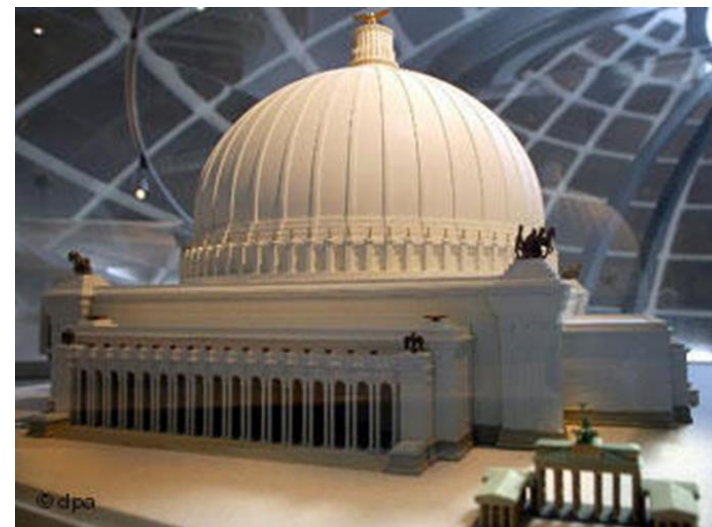
Architektura: 1933 soutěž na říšskou banku: Mies van der Rohe, Walter Gropius, zmanipulováno na zásah AH, zakázky mohou dostávat jen ti schválení částečně realizován konvenční návrh Heinricha Wolffa

Přestavba Berlína

- 1936, hlavní architekt Albert Speer, vychází z představ AH:
- Hlavní město světa – Germanie, otázka propagandy
- Vítězný oblouk, v. 120 m
- Velká síň pro 180 000 lidí v podobě dómu, v. 320 m
- Dvě hlavní osy přes město, SJ- nová 5-7 km bulvár, š. 120m
VZ- stávající, pokračování Unter den Linden
- Křížení: náměstí s budovou Říšského sněmu, dómovou síní a palácem führera
- Hl. cíl: politický, ideologický, mocenský
- Divadelní režie, fasády jako dekorace, symetrie, masivnost, blokovost, materiály jako žula mramor – symboly stálosti režimu

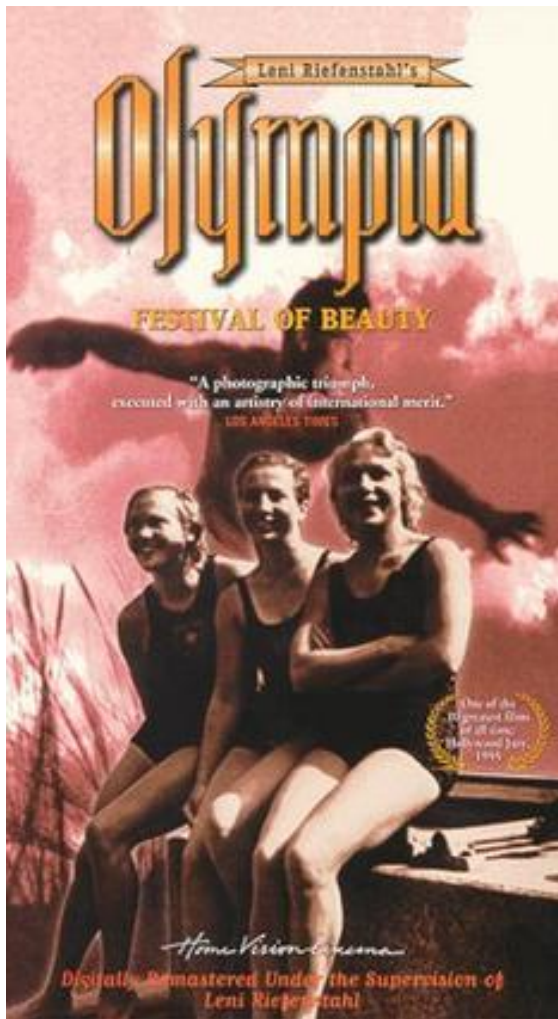
Model přestavby

Měřítko budov

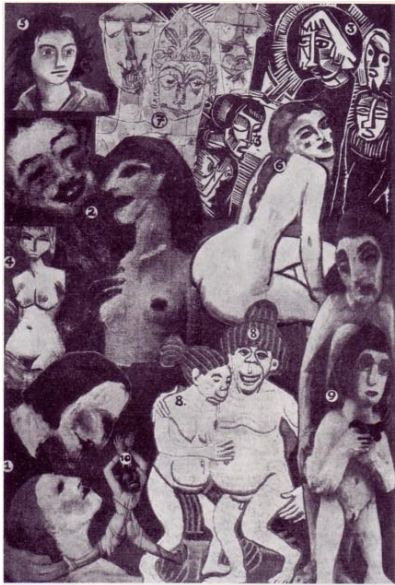
Realizace: Werner March, Olympijský stadion, 1934-1936, symbol síly a odvahy
kritika pův. návrhu, oprava Albert Speer, obložil ocel.konstrukci kamenem, odstranil sklo

Propaganda: Olympijské hry
1936 a film Olympia Leni
Riefenstahl, 1938

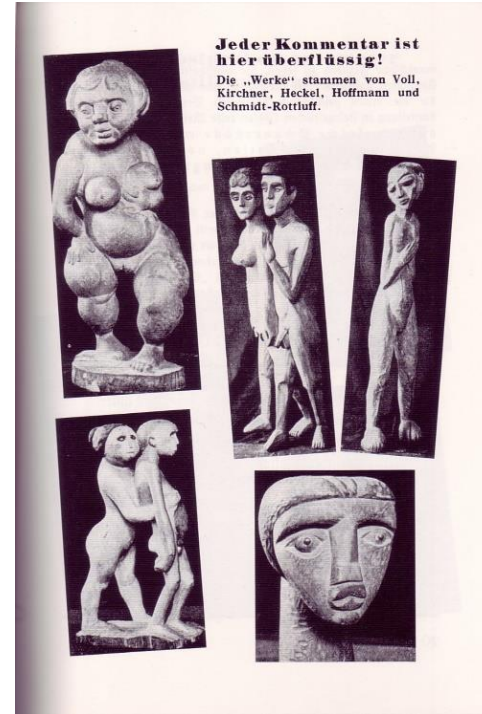
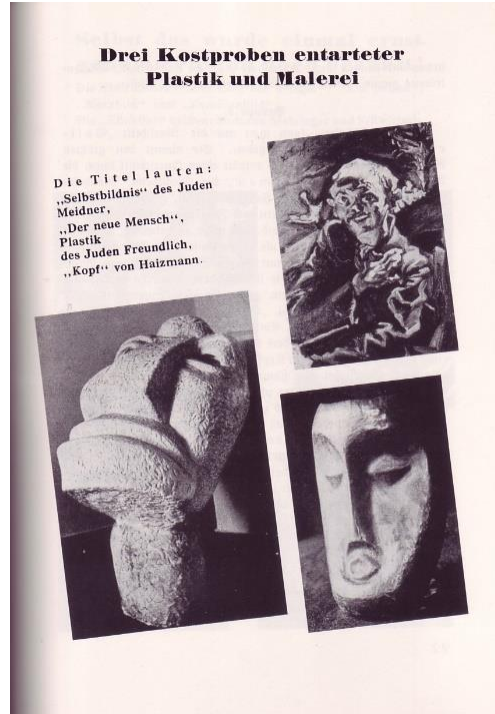
- 1934 začátek systematické likvidace moderního umění: konec všem modernismům
- Vrcholí 1937: konfiskace modernistických děl z německých muzeí (cca 16-17 tisíc děl)
- Putovní výstava Entartete Kunst, startuje 1937 v Mnichově; souběžně výstava oficiálního umění v Haus der Kunst
- Aukce ve Švýcarsku, zbytek zničen

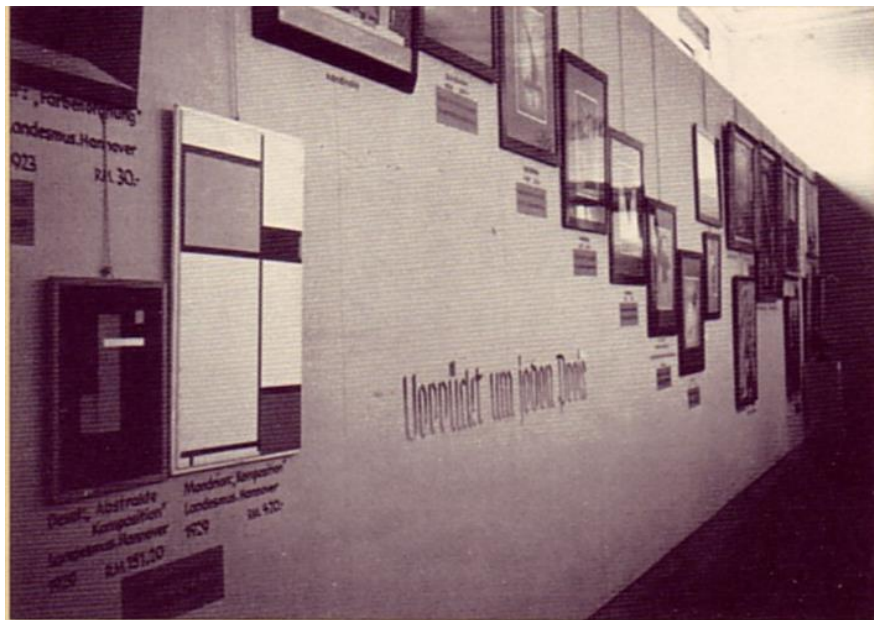
12 Collage mit »Expressionistischer Kunst [kommunistischer] Schule«, aus Wolfgang Willrich, Säuberung des Kunsttempels, 1937; Werke, die später in der Ausstellung »Entartete Kunst« zu sehen waren: 1. Nolde, »Christus und die Sünderin«; weitere Werke: 2. Nolde; 3. Schmidt-Rottluff; 4. Mueller; 5. Hofer; 6. Pechstein; 7. Klee; 8. Rohlfis; 9. Kirchner; 10. Beckmann

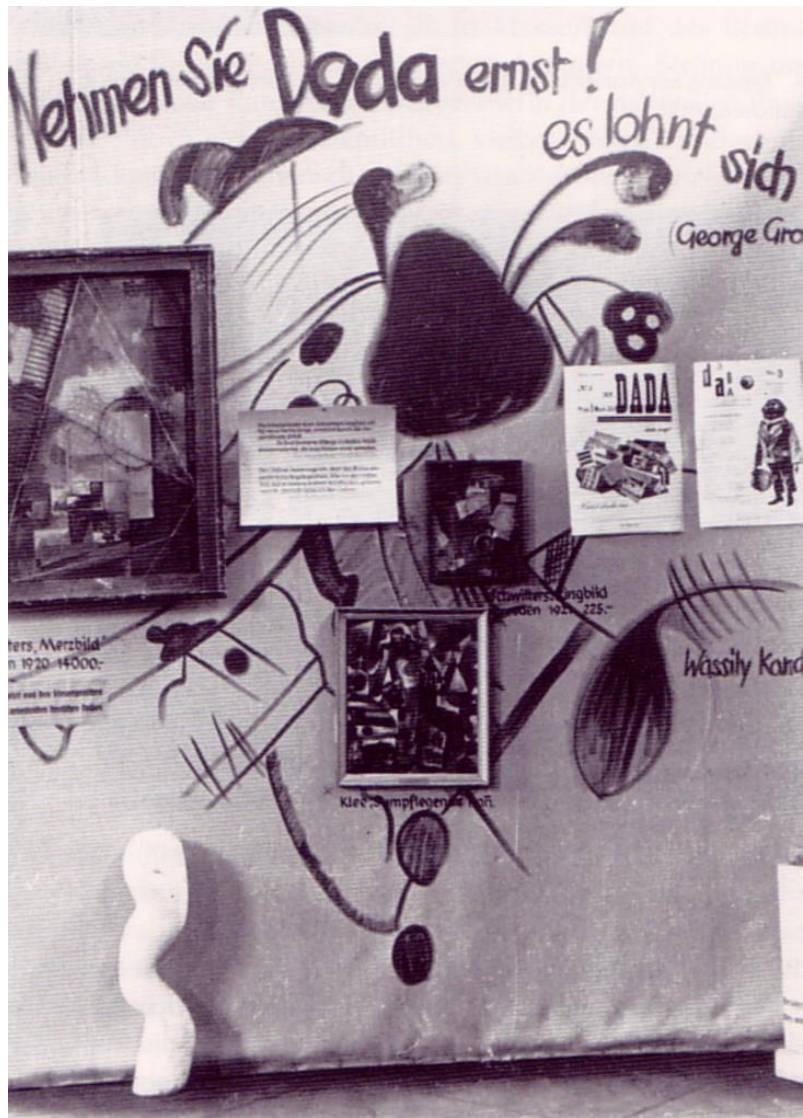
13 Collage mit »entarteter« Kunst aus dem Stadtmuseum Dresden, aus Willrich, Säuberung des Kunsttempels; Werke, die später in der Ausstellung »Entartete Kunst« zu sehen waren: 1. Dix, »Kriegskrüppel«; 3. Voll, »Schwangere Frau«; 4. Segall, »Die ewigen Wanderer«; 5. Schwitters, »Merzbild« (Seitenansicht); 6. Kokoschka, »Die Heiden«; weiteres Werk: 2. Eugen Hoffmann

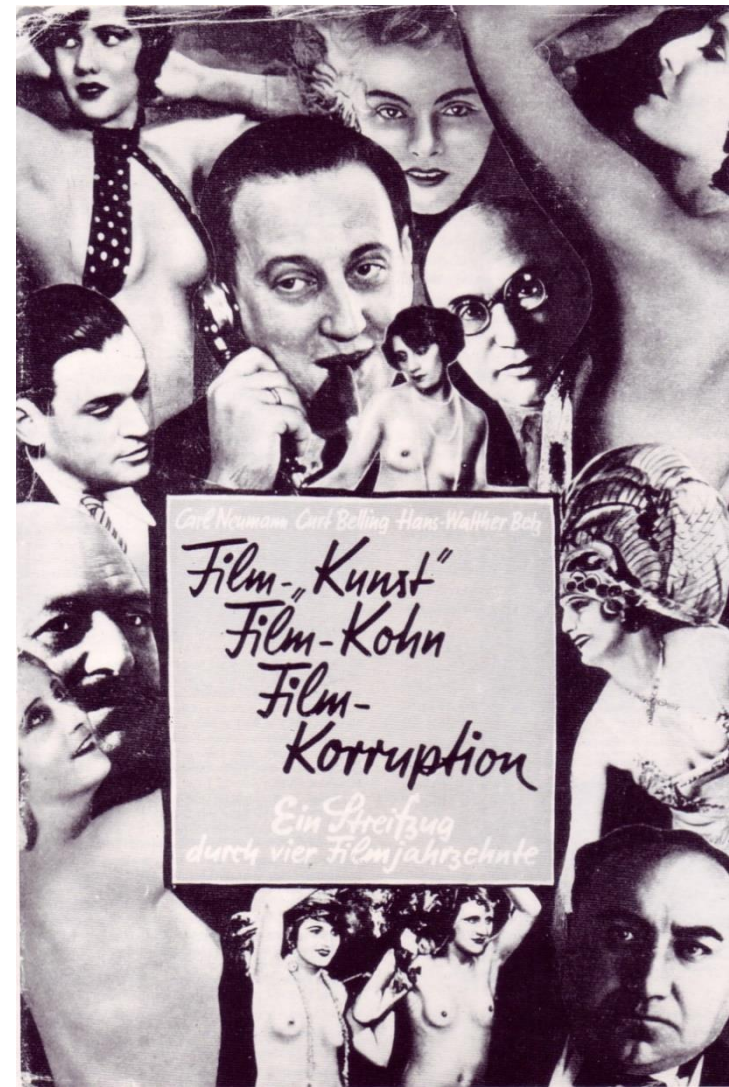
Pomůcka pro výběr zvrhlých děl: Wolfgang Willrich, Vyčištění chrámu umění, 1937
 z katalogu Zvrhlého umění, 1937

Zvrhlé umění:
 degenerace = převzato z biologie, zjednodušeného darwinismu:
 uráží německé cítění (= nacionalismus)
 ničí nebo míchá přírodní tvary (není mimesis)
 postrádá uměleckou zručnost (primitivismus)
 výstavy se konají do 1941

Instalace: za kolik kde koupeno, odsuzující slogany po zdech, parafráze obrazů (Kandinskij, Černá skvrna, 1921)

Výstava Zvrhlá hudba, 1938, Düsseldorf
Obálka knihy proti zvrhlému filmu

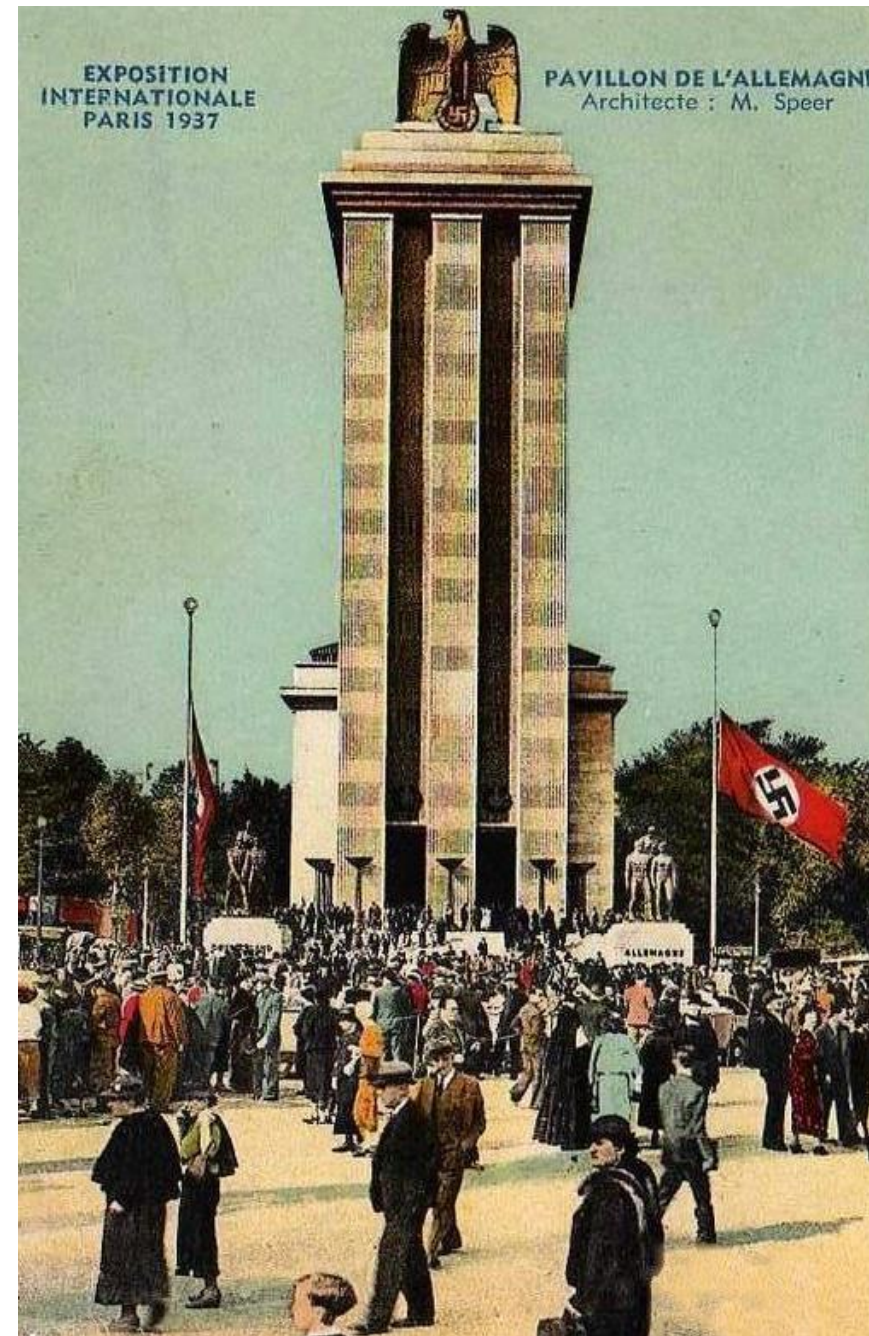

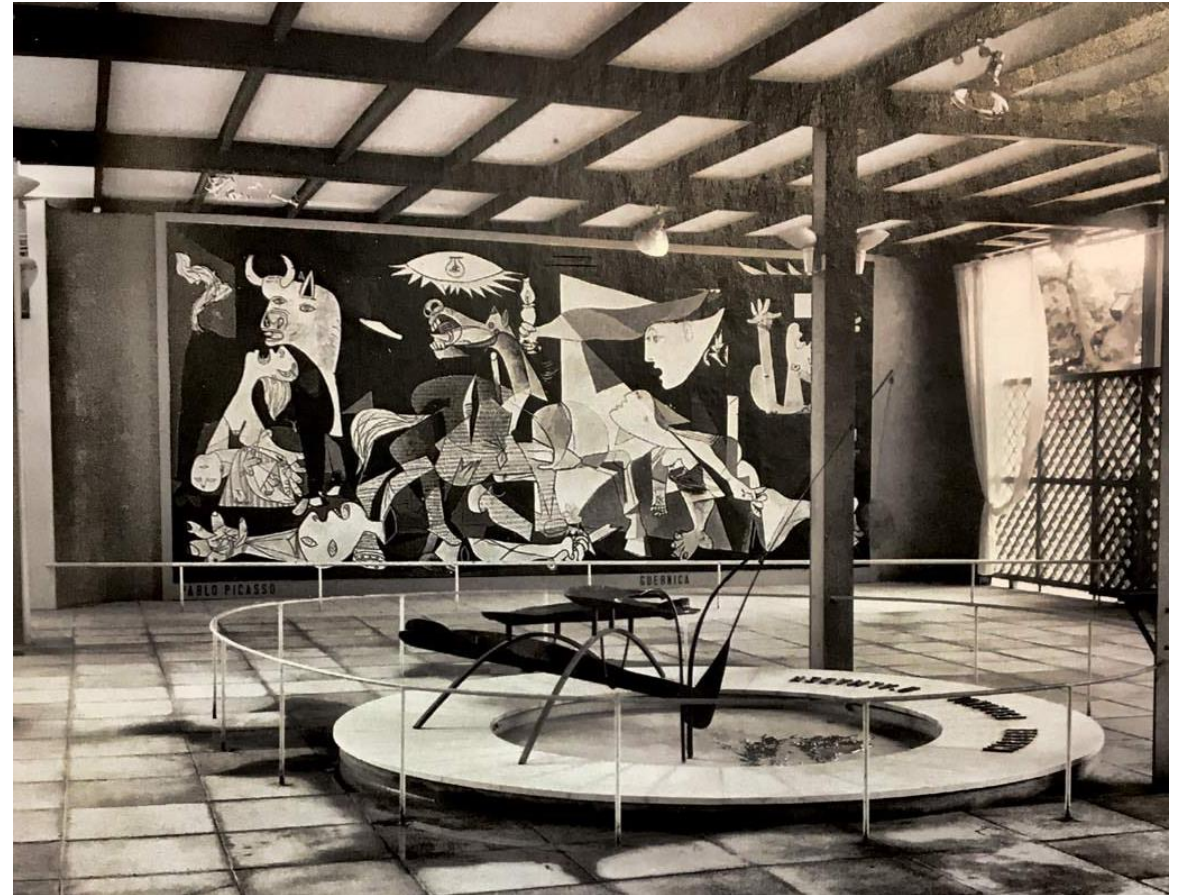
Souběžně „správné umění v Domě
německého umění, Mnichov, arch. Paul
Ludwig Trost
zahájení: Den německého umění (až do 1944)

Světová výstava v Paříži 1937
pavilon Německa (Albert Speer) a Sovětského
Svazu (Boris Iofan , socha Věra Muchina,
Dělník a kolchoznice)

Zároveň i jiné pavilony, př. Československo (Jaromír Krejcar), Španělsko (Louis Lacasa a Josep Lluís Sert)
s Picassovou Guernikou a fontánou Alexandera Caldera

Rusko a Sovětský svaz - stručný přehled událostí:

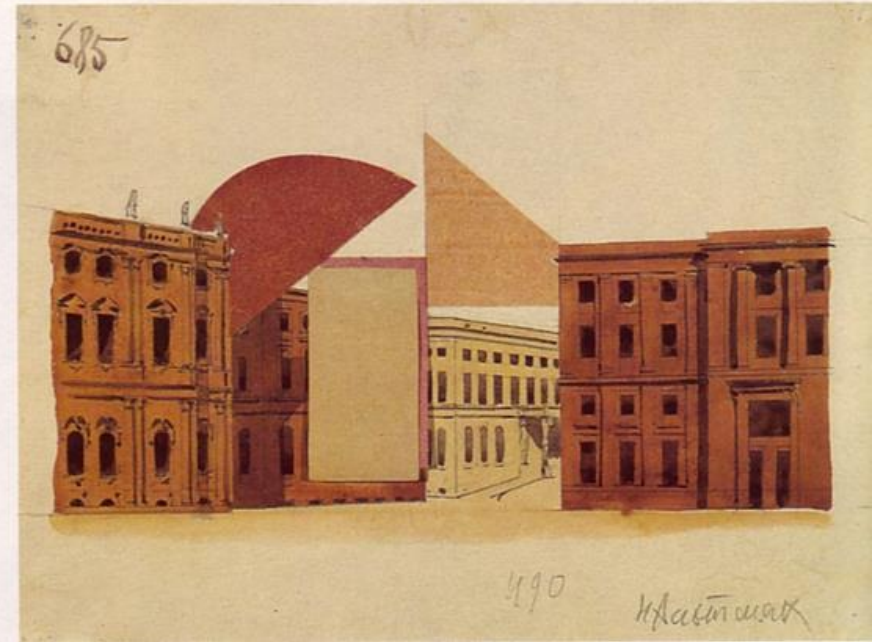
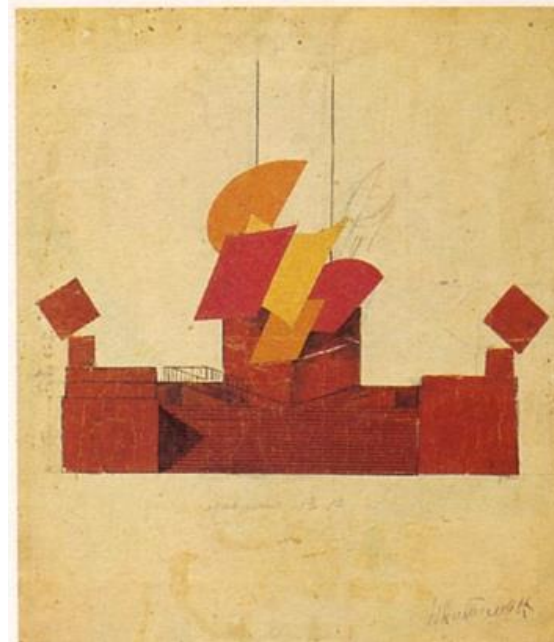
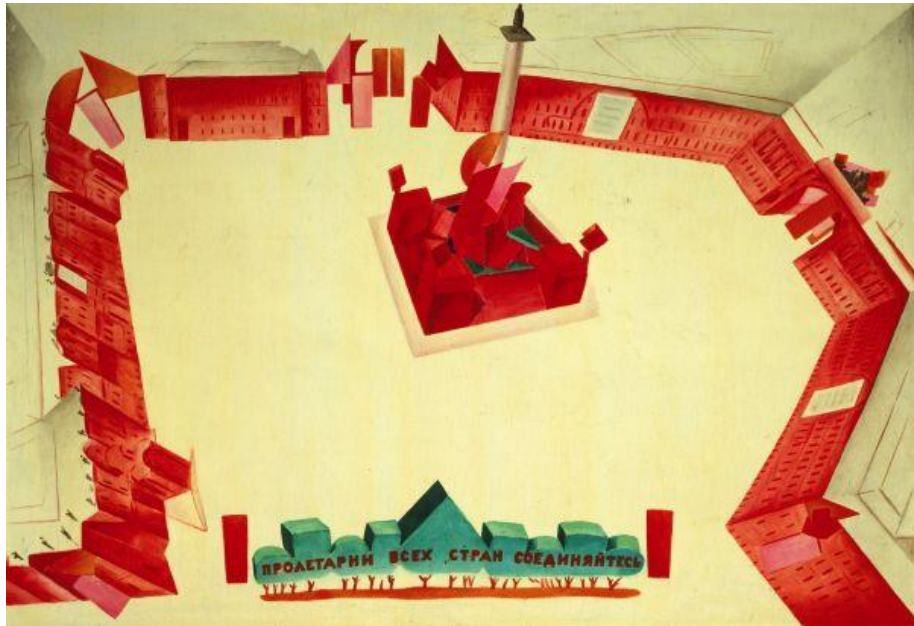
- 1917 bolševická revoluce
- 1918 Ruská sovětská federativní socialistická republika
- 1918-1921 občanská válka
- prosinec 1922 vznik Sovětského svazu
- leden 1924 zemřel Lenin, nástupce Stalin
- Stalinismus: kult osobnosti a vedoucí úloha KS, diktatura, tajná policie, čistky a likvidace odpůrců, pracovní tábory – gulagy, státní teror, cenzura

Dvacátá a třicátá léta v umění

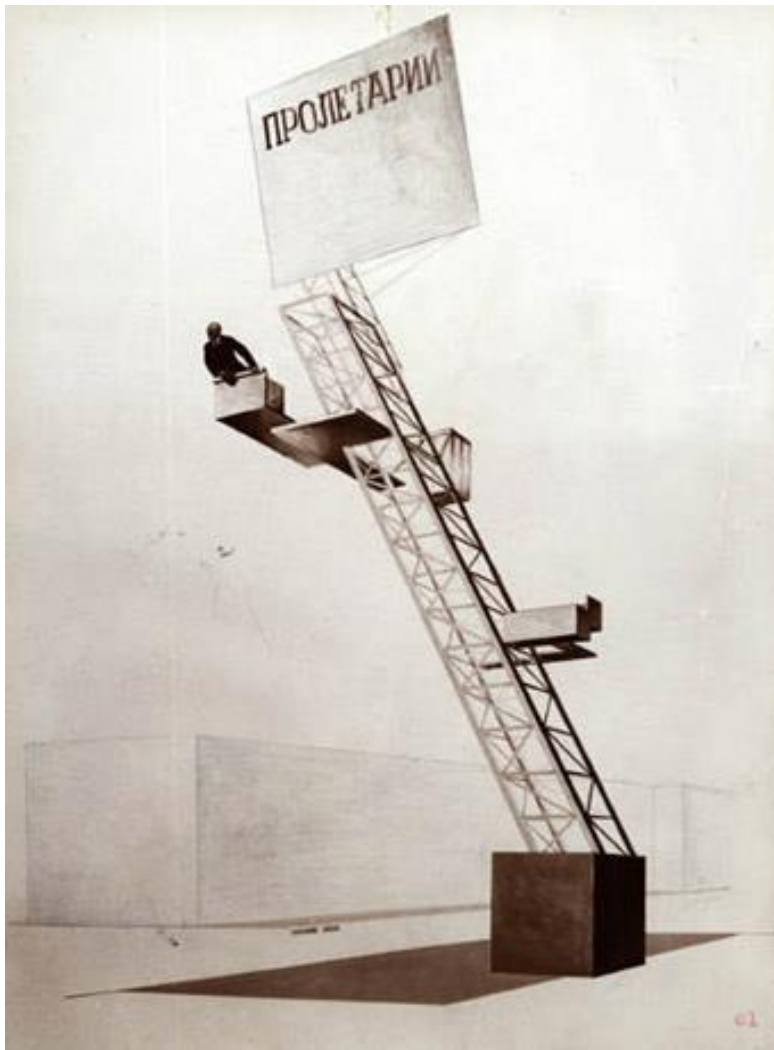
- Dvacátá léta – dozvuky avantgardy, postupně je vytlačována oficiálním uměním
- Různé podoby „realismů“ mezi avantgardou a návratem k 19. století
- 1932 Ústřední výbor KSSS schvaluje socialistický realismus pro všechna umění
- 1932 jednotné umělecké svazy
- 1934 1. celosvazový sjezd sovětských spisovatelů, Andrej Ždanov a socialistický realismus, jeho dogmatická podoba ovlivnila i české umění 50.let
- Hesla: lidovost, třídnost, stranickost, ideovost; argument kosmopolitismu a formalismu pro likvidaci odpůrců
- 1936 Výbor pro záležitosti umění
- 1936 vrcholí procesy
- 1938 naprostá stranická kontrola všeho: radostněji se žije, lépe se pracuje

Dvacátá léta a propaganda

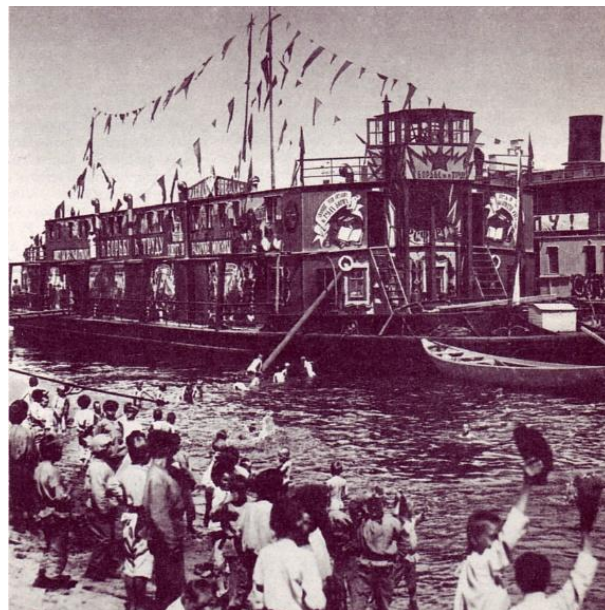
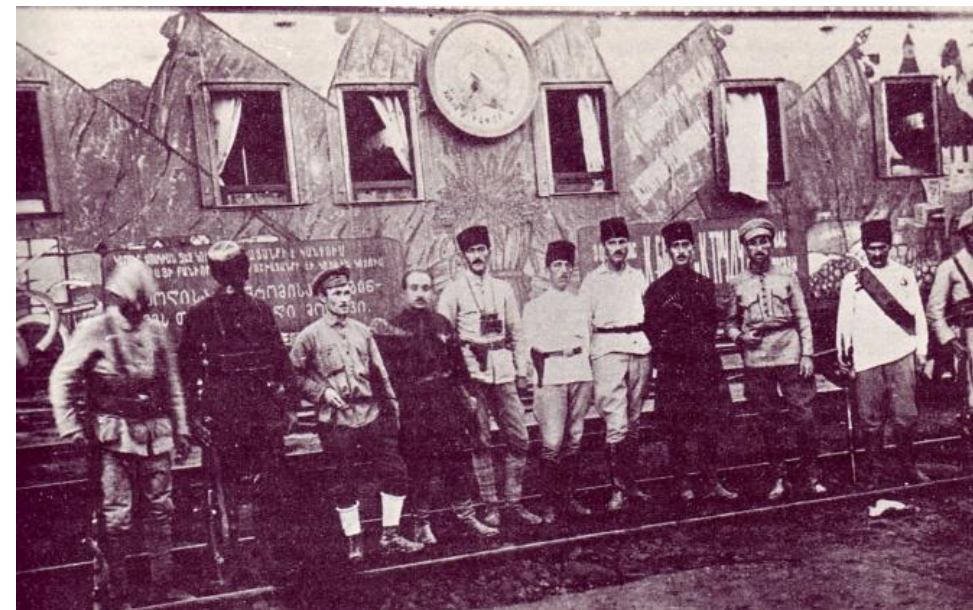
- Přelom 10. a 20. let - spojení abstrakce, konstruktivismu a propagandy, agitace

Natan Altman, skici slavnostní výzdoby k prvnímu výročí revoluce na náměstí před Zimním palácem v Petrohradě, 1918

El Lissickij, návrh tribuny pro V.I.Lenina, 1924
Gustav Klucis, Propagandistický stojan s tiskačem, 1922

Tvorba zasahuje do veřejného života: agitační vlak, agitační loď Rudá hvězda, průvod s Tatlinovou věží III. Internacionály

Třicátá léta a zbytky avantgardní estetiky

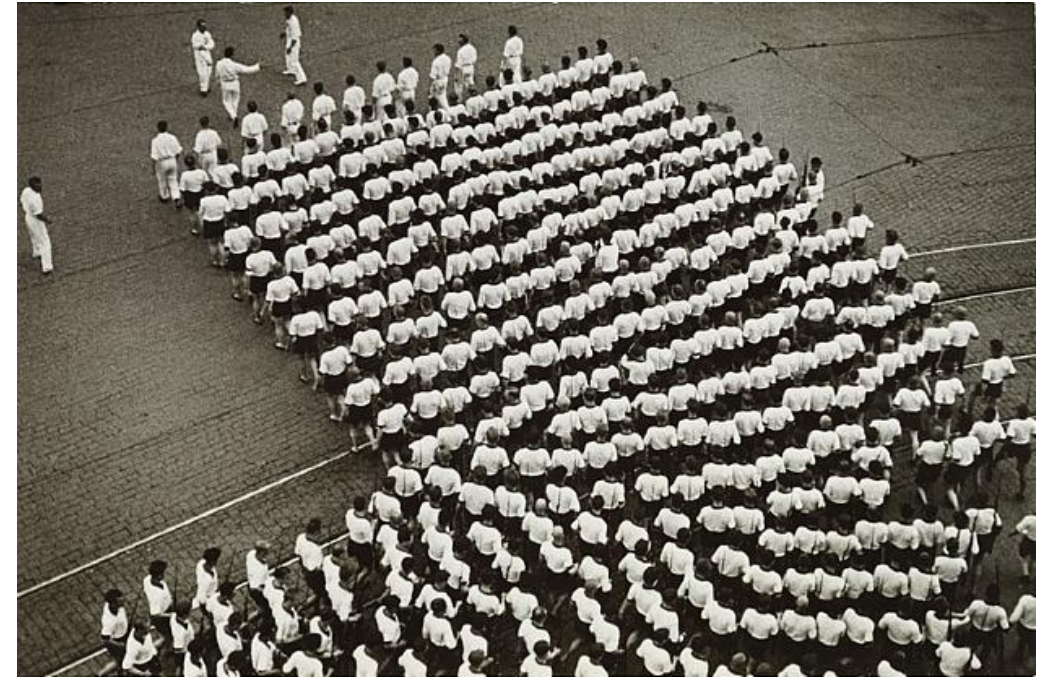
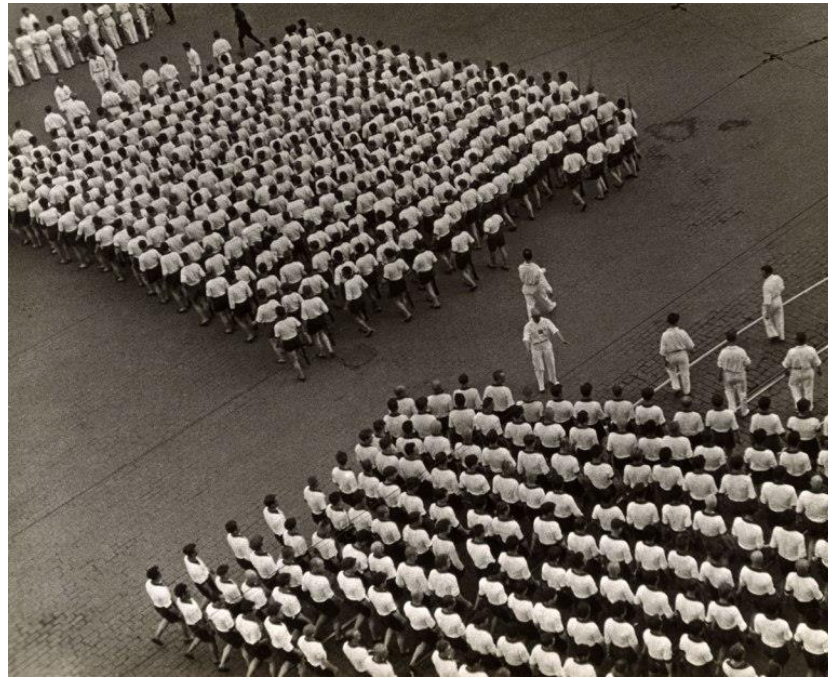

Fotomontáže na agitačních plakátech: konstruktivistický rozvrh, dynamické diagonály, začlenění písma, červená a černá
Gustav Klucis, 1928, 1930, 1931

Alexander Rodčenko

od poloviny 20.let se věnuje fotografii, obviněn z formalismu a kopírování Západu

od 1930 Pionýři (kritika za netadiční záběry) a sportovní fotografie na zakázku

Alexander Rodčenko, pionýři, 1930
Sportovní klub Dynamo, 1935

Alexander Rodčenko, Kanál Bílého moře, 1933 jako úlitba režimu, ale moc to nepomohlo

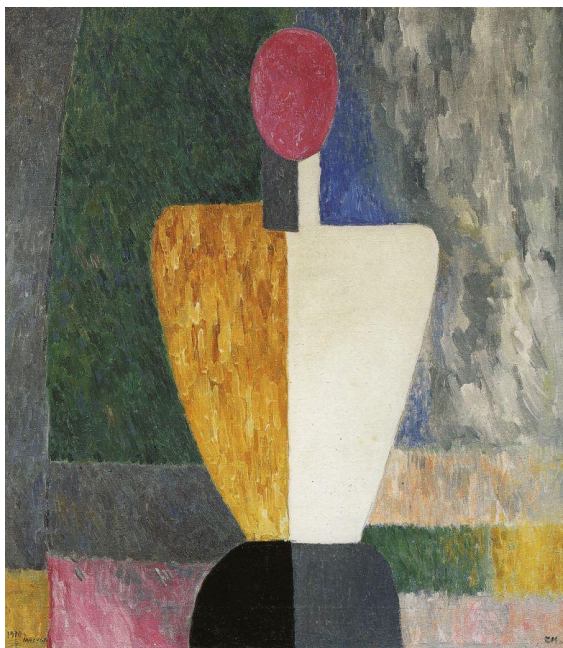
Kazimir Malevič

1922 z Vitebsku do Petrohradu, učí na Institutu umělecké kultury

1926 Institut zrušen

Po cestě do Polska a Německa (1927) osobní i pracovní problémy, krátce vězněn

V tvorbě návrat k zobrazivé malbě, symbolické významy, klasicismus

Torzo, 1929

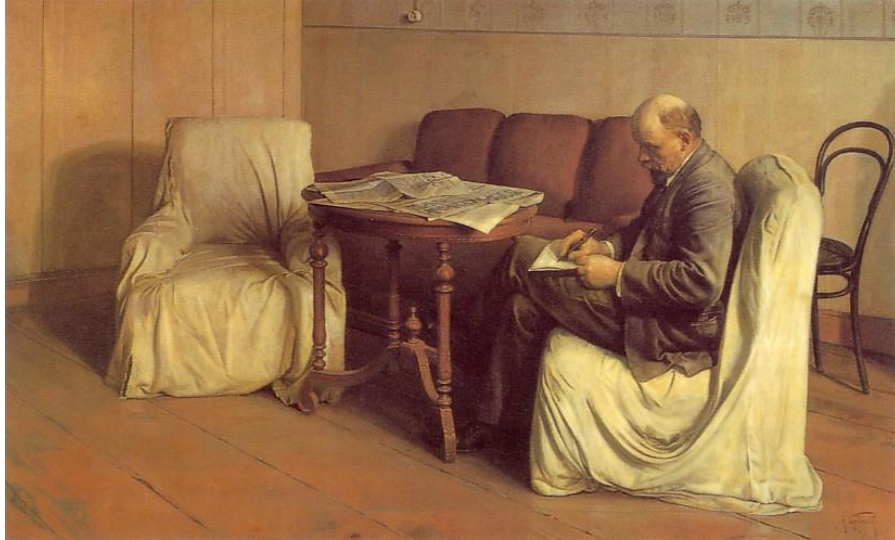
Rudá kavalerie, kol.1932

Autoportrét, 1933

Alexander Deineka snaží se udržet kvalitu malby
Donbas, 1924
Dělnice v textilce, 1927

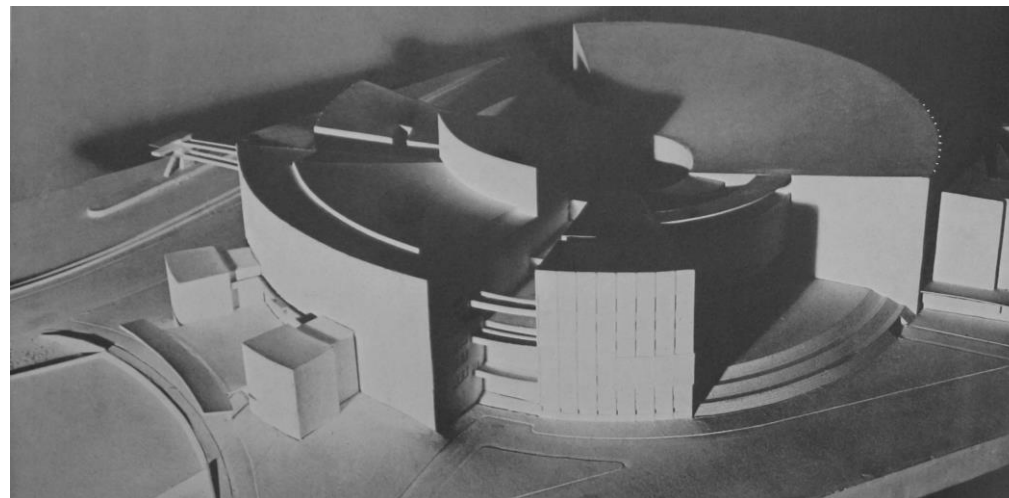
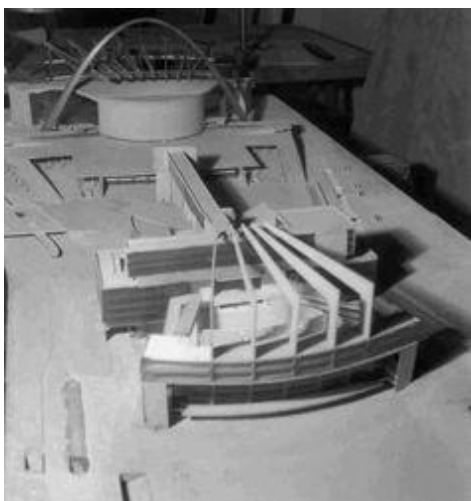
na rozdíl od oficiálních obrazů: Isak Brodskij, Lenin ve Smolném, 1930
Národní komisař obrany K. E. Vorošilov na lyžařské projížďce, 1937
Alexander Gerasimov, Stalin a Vorošilov v Kremlu, 1938

Architektura jako reprezentace moci: Palác sovětů, úkol 30. let

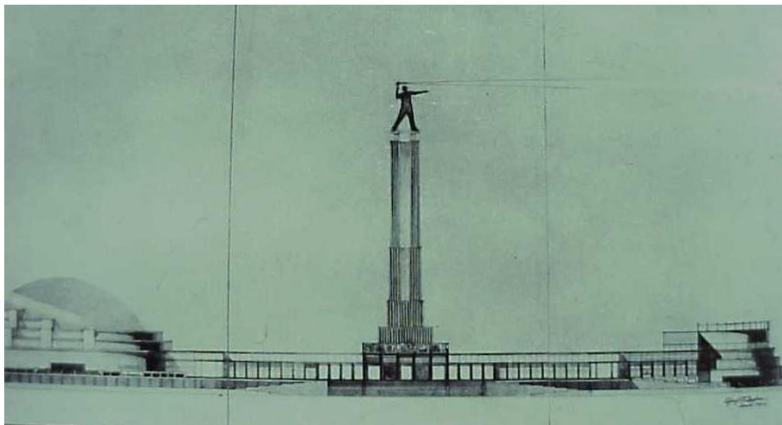
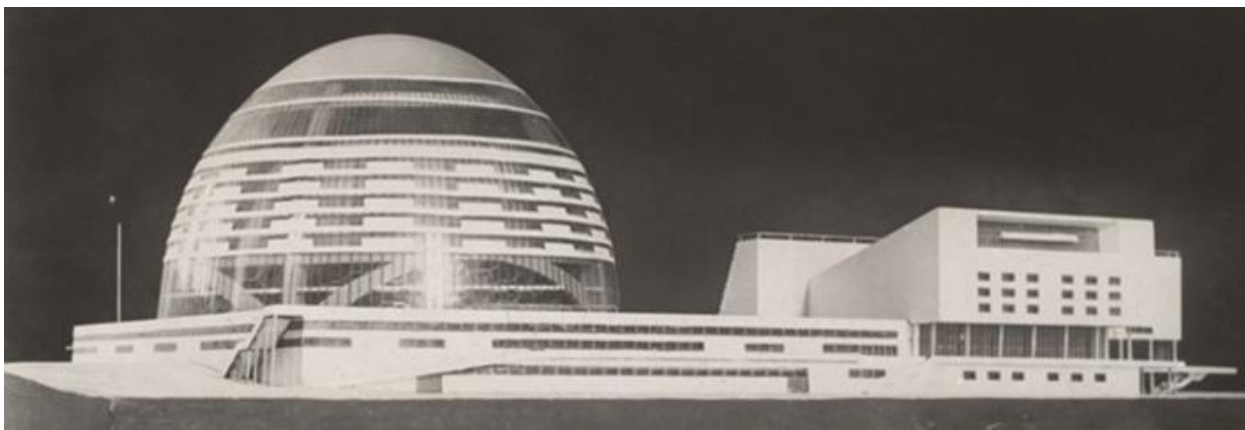
- Požadavek odlišit se od Evropy (od funkcionalismu), národní charakter, monumentalita, i tady socialistický realismus
- Monumentalita, reprezentativnost, nacionalismus = potvrzení Stalinovy moci
- Totální umělecké dílo, masové divadlo pro celou zemi
- 1935 metro – stanice jako reprezentativní palácová architektura, historismy, určeny k obdivu, symbol úspěch sov. moci
- 1935 plán nového centra Moskvy, úkol číslo 1 – Palác sovětů (na místě zbouraného chrámu Krista Spasitele z 19.st., symbolu vítězství nad Napoleonem)

1931 mezinárodní soutěž, 2. kolo po národním předkole (podobně jako v Něm. zmanipulovaná soutěž se zahr. účastí demokratická jen na oko

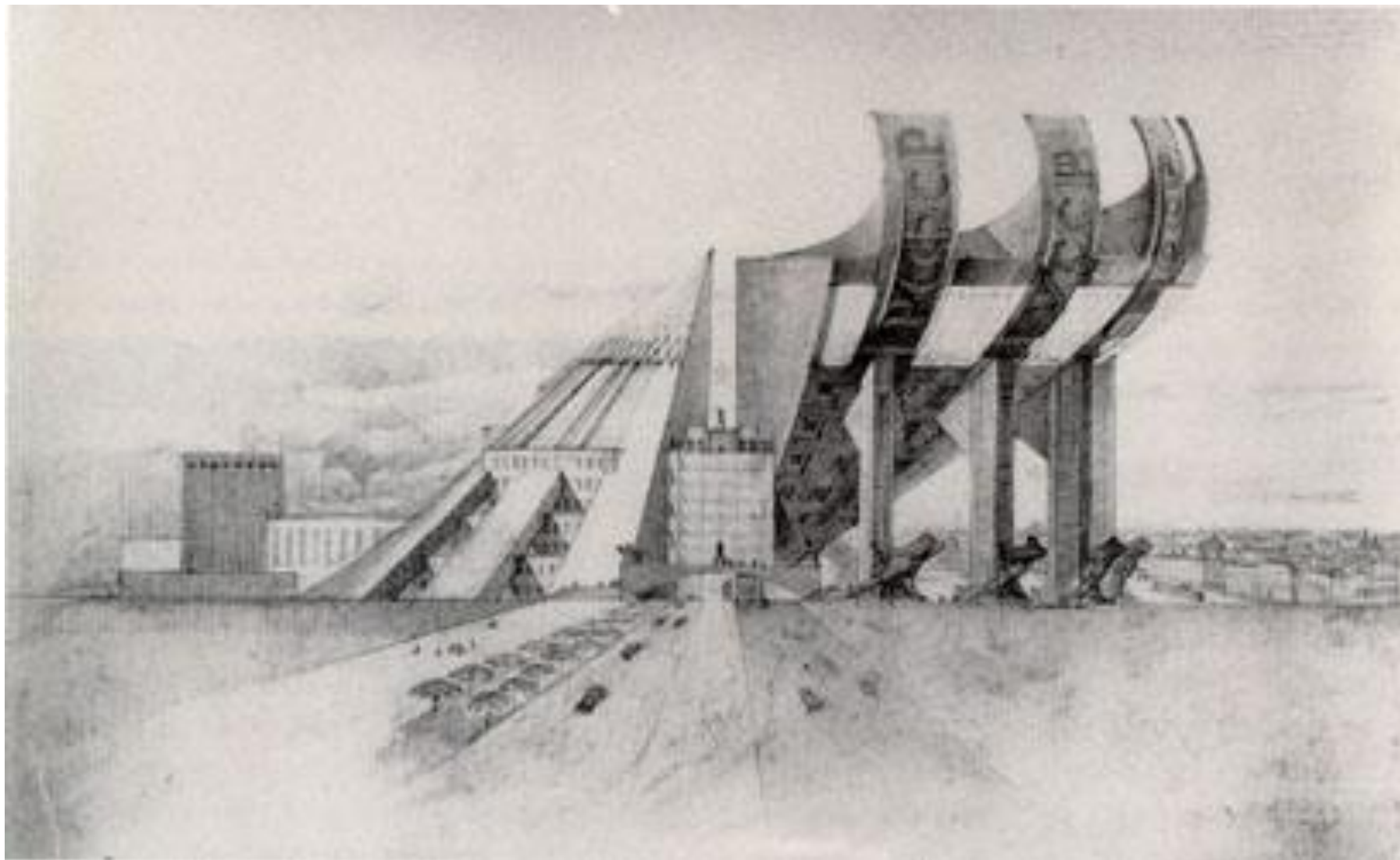
vyzváni z Evropy : Le Corbusier, Walter Gropius (centrála) – viz obr.
dále Perret, Mendelsohn, Poelzig, Hamilton, Lamb aj.

Mojsej Ginzburg (s monument.kupolí – podobně Ladvskij; oba vyhozeni z místa)
B. M. Jofan (věž s osvobozeným proletářem),
Vladimír Ščuko (jako Dóžecí palác), Ivan
Žoltovskij se spolupracovníky (parafráze Kremly)

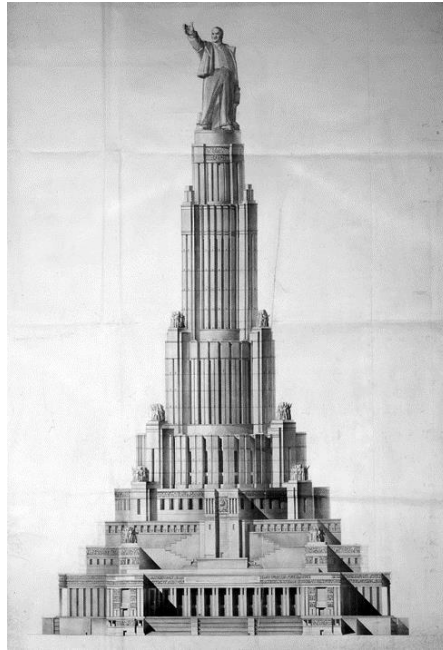
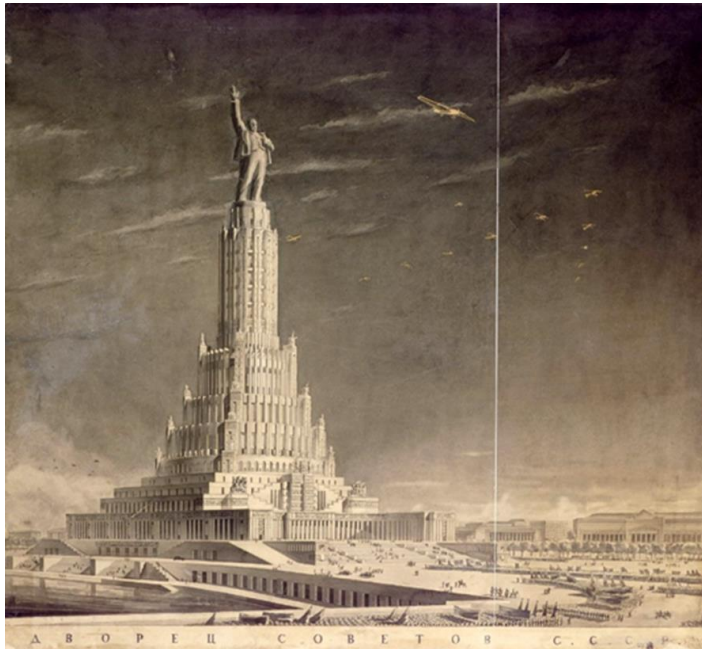
<http://vma.muar.ru/en/palace-of-the-soviets>

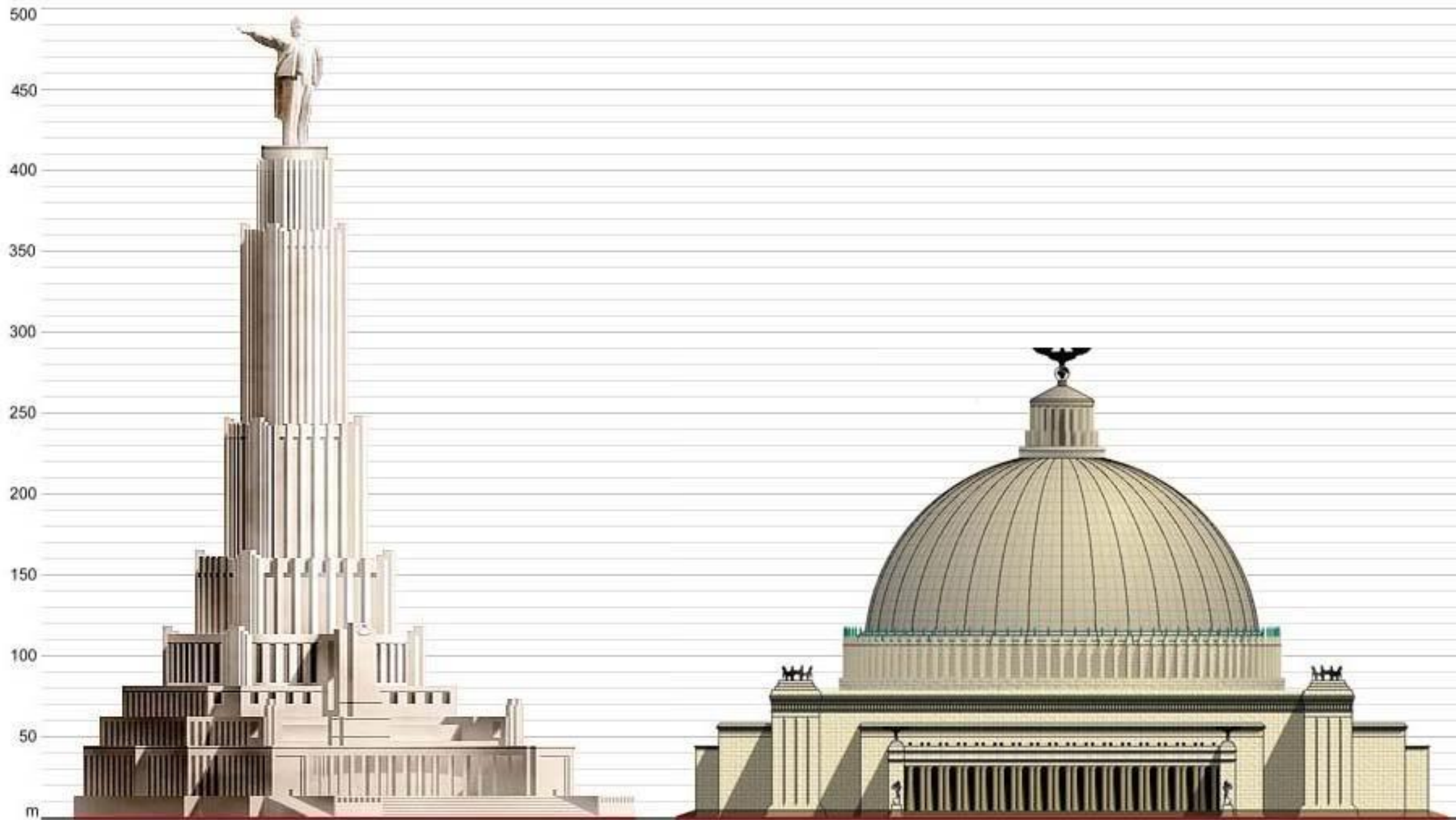
Konstantin Melnikov, mimo soutěž, nebyl vyzván, nesplňuje kritéria sovětské architektury: symbolická arch., dva kužely proti sobě, expresivní (1936 zákaz arch.práce)

Pokračování: funkcionalist.návrhy odmítnuty, požadavek nikoliv na komplex budov, nýbrž ma jednu symbolickou výškovou stavbu. 3.kolo:12 architektů a 4.kolo soutěže: 5 ateliérů; požadavek:sorela, monumentalita 1933 vybrán Boris Jofan (+Ščuko, Gelfreich)

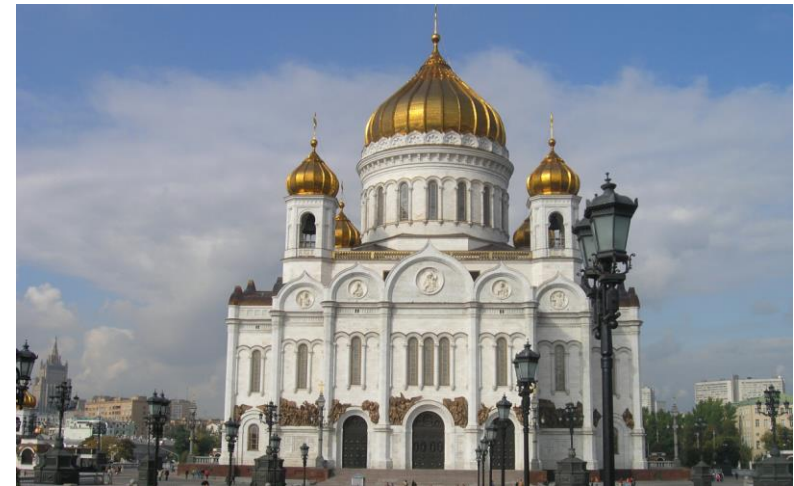
Více variant, v. 220 m, na vrcholu osvobozený proletář

Požadavek zvýšit stavbu na 420 m, proletáře nahradit 100m Leninem; budova jako sokl

Neodbytně se vkrádající paralela: Sovětský svaz a Amerika, film King Kong, 1933

Palác sovětů nebyl nikdy postaven, na jeho místě vznikl bazén,
1994-2000 obnoven původní chrám